

De *cruelty link* op papier en in de praktijk

Een onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld*

Manon Hardeman

Huiselijk geweld en dierenmishandeling

Op de meldkamer komt een melding van huiselijk geweld binnen. Vanuit dit adres is al vaker huiselijk geweld gemeld. Twee verbalisanten gaan ter plaatse en houden de verdachte aan. Bij de aanhouding blijkt er een gewonde kat in de woning te lopen. Na een gesprek met het slachtoffer, de vriendin van de verdachte, blijkt dat de verdachte kokend water over de kat heeft gegooid. De kat is van de vriendin.

Een relatie tussen gewelddadig gedrag tegen dieren en tegen mensen wordt al eeuwen verondersteld. De Britse filosoof John Locke vroeg al in de zeventiende eeuw om aandacht voor de negatieve gevolgen die dierenverwaarlozing en -mishandeling op de omgang met mensen kunnen hebben.¹ Volgens de Duitse filosoof Immanuel Kant zegt de manier waarop je met dieren omgaat veel over wie je bent als mens. In navolging van Locke en Kant bestaat er ook in de huidige tijd erkenning van mogelijke verbanden tussen gewelddadig gedrag tegen dieren en gewelddadig gedrag tegen mensen. Dit verband wordt ook wel de *cruelty link* genoemd. Bij de zogenoemde *cruelty link* wordt aangenomen dat dierenverwaarlozing en/of -mishandeling samenhangen met of bijdragen aan het plegen van geweld tegen mensen.

De relatie tussen dierenmishandeling en geweld tegen mensen kan zich op verschillende wijzen manifesteren. Daarbij is een tweedeling te maken in geweld tegen dieren als onderdeel van huiselijk geweld, en geweld tegen dieren als voor-speller van later gewelddadig gedrag.² In dit artikel staat de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld centraal. Naar de *cruelty link* wordt met name in de Verenigde Staten al langere tijd onderzoek verricht, en langzamerhand krijgt de *cruelty link* ook in Nederland steeds meer aandacht.³ In mei 2012 verscheen in PROCES al een artikel van Janssen over methodologische kanttekeningen

* Drs. Manon Hardeman is junior onderzoeker bij Bureau Beke.

1 Zie J. Locke, *Some thoughts concerning education*, Londen: Churchill 1693.

2 Zie G. Cazaux, 'Verband tussen geweld jegens dieren en geweld jegens mensen', in: G. Cazaux (red.), *Mensen en andere dieren. Hun onderlinge relaties meervoudig bekeken*, Leuven/Apeldoorn: Garant Uitgevers 2001, p. 279-296.

3 Zie bijv. een recent onderzoek naar huiselijk geweld en dierenmishandeling door Garnier en Enders-Slegers (2012): W. Garnier & M.J. Enders-Slegers, *Huiselijk geweld en dierenmishandeling in Nederland. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen huiselijk geweld en dierenmishandeling onder vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld*, Zwolle: Kadera aanpak huiselijk geweld 2012.

rondom onderzoek naar de *cruelty link*.⁴ In het huidige artikel wordt dieper ingegaan op welke soorten onderzoek er op dit terrein allemaal plaatsvinden. Daarbij is het interessant om te onderzoeken wat uit literatuur over de *cruelty link* blijkt en hoe de *cruelty link* in Nederland in de praktijk wordt ervaren vanuit verschillende perspectieven. De onderzoeksvraag die in dit artikel centraal zal staan, is als volgt: In hoeverre is er sprake van een verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld in Nederland en hoe ziet dit verband er op papier en in de praktijk uit?⁵

Allereerst worden de methoden van onderzoek toegelicht. Vervolgens wordt in kaart gebracht hoe de *cruelty link* blijkt uit criminologische theorieën en onderzoek naar de *cruelty link*. Daarna wordt – vanuit verschillende perspectieven – besproken hoe de *cruelty link* in de praktijk wordt ervaren door dierenagenten en anderen deskundigen uit het veld. Ten slotte volgt de conclusie.

Methoden van onderzoek

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is op verschillende manieren onderzoek gedaan. Allereerst is er een literatuurstudie uitgevoerd waarbij 44 artikelen en 17 literatuurreviews zijn bestudeerd, met als doel het tot nu toe uitgevoerde onderzoek in binnen- en buitenland in kaart te brengen. Daarna zijn er vragenlijsten afgenomen bij 22 slachtoffers van huiselijk geweld. Het doel hiervan was te onderzoeken of en, zo ja, hoe slachtoffers het verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld ervaren. De slachtoffers verbleven ten tijde van het invullen van de vragenlijst allen in een opvangcentrum voor slachtoffers van huiselijk geweld. Zij zijn willekeurig geselecteerd door de woonbegeleiders. Vervolgens zijn er vragenlijsten afgenomen bij 85 dierenagenten, met als doel te onderzoeken of dierenagenten de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld in de praktijk herkennen.⁶ Ten slotte zijn dertien deskundigen vanuit de praktijk en wetenschap geïnterviewd om meer te weten te komen over hun theoretische kennis over en ervaring in de praktijk met de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Deze deskundigen zijn werkzaam als dierenarts en/of werken bij de volgende instanties: dierenbescherming, dierenambulance, DIPOL, Dienst Regelingen, Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID), Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA), Openbaar Ministerie (OM), Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), gemeente Capelle aan den IJssel en Universiteit Utrecht.

4 Zie J.H.L.J. Janssen, 'Geweld tegen mensen en dieren', *PROCES* 2012/3, p. 156-166.

5 Zie ook: Hardeman 2012; I. van Leiden e.a., *Dierenwelzijn in het vizier. De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland*, Arnhem: Bureau Beke 2012.

6 Ten tijde van het onderzoek waren er 125 dierenagenten actief.

De cruelty link op papier

Criminologische theorieën en de cruelty link

Het verband tussen dierenmishandeling en geweld tegen personen is te herkennen in criminologische theorieën. Zo hebben Loeber e.a. onderzoek gedaan naar ontwikkelingspaden van delinquente jongeren.⁷ Loeber en collega's onderscheiden drie ontwikkelingspaden waarbij ernstig delinquent gedrag volgt uit minder ernstig delinquent gedrag. Een signaal voor delinquentie op latere leeftijd is onder andere wreedheid tegen mensen en dieren.⁸ Een kanttekening die hierbij moet worden gemaakt, is dat de theorie van Loeber c.s. ervan uitgaat dat dierenmishandeling tot de categorie 'minder ernstig delinquent gedrag' behoort. Is het lijden van mensen erger dan het lijden van dieren? Dit is een interessant punt in de wetenschappelijke discussie rondom de cruelty link. Cazaux en Beirne zijn van mening dat het lijden van een dier op zichzelf de aandacht verdient.⁹

Daarnaast kan het verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld ook vanuit het oogpunt van de sociale leertheorie van Bandura worden benaderd.¹⁰ Volgens deze theorie wordt gedrag stapsgewijs aangeleerd door observatie en interactie met de omgeving, beïnvloeding van persoonlijke factoren en het gedrag van het individu dat lerende is. Vermoedelijk is dit ook het geval bij dierenmishandeling en huiselijk geweld, omdat deze extreme vormen van geweld zich niet ineens voordoen. Een theorie die hier op aansluit, is de *graduation hypothesis* (ook wel *progression thesis* genoemd). Deze hypothese gaat ervan uit dat een individu als kind begint met het mishandelen van dieren en dan overgaat tot het mishandelen van mensen.¹¹ Arluke e.a. hebben in 1999 ook onderzoek gedaan naar de *graduation hypothesis*.¹² Zij onderzochten strafbladen van 153 criminelen die dieren hebben mishandeld, en strafbladen van 153 criminelen die dit niet hebben gedaan. De kans op een gewelddadig delict voor mishandelaars van dieren blijkt vijf keer zo groot als voor criminelen die geen dieren hebben mishandeld. Er is echter geen sprake van een bepaalde volgorde waarin de delicten gepleegd zijn. Slechts 16% van de criminelen die dieren hebben mishandeld, is van dierenmishandeling overgegaan tot mishandeling van mensen. De auteurs spreken daarom liever van een *generalized deviance hypothesis*.

7 Zie R. Loeber e.a., 'Developmental pathways in disruptive child behavior', *Development and Psychopathology* 1993, 5, p. 103-133.

8 Zie R. Loeber & D.P. Farrington, 'Child Delinquents: development, intervention and service needs', Thousand Oaks: Sage publications 2001.

9 Zie Cazaux 2001; P. Beirne, *Confronting animal abuse. Law, criminology, and human-animal relationships*, Plymouth: Rowan & Littlefield Publishers 2009.

10 Zie A. Bandura, *Social Learning Theory*, New Jersey: Prentice-Hall 1977.

11 Zie C.P. Flynn, 'Examining the links between animal abuse and human violence', *Crime, Law and Social Change* 2011, 55, p. 453-468.

12 Zie A. Arluke e.a., 'The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior', *Journal of Interpersonal Violence* 1999, 9, p. 963-975.

'Rather than being a predictor or a distinct step in the development of increasingly criminal or violent behavior, animal abuse (...) is one of many antisocial behaviors committed by individuals in society (...).'¹³

Sommigen gaan ervan uit dat het mishandelen van dieren en mensen dezelfde oorzaak heeft, namelijk een lage zelfcontrole en een slechte agressiebeheersing.¹⁴ De zelfcontroletheorie van Gottfredson en Hirschi wordt ook wel *the general theory of crime* genoemd.¹⁵ Deze theorie gaat er simpel gezegd van uit dat een gebrek aan zelfcontrole de belangrijkste factor is achter crimineel gedrag. De zelfcontroletheorie ondersteunt de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. De redenering hierbij is als volgt: iemand die zich niet kan inhouden bij de partner, kan zich ook niet inhouden bij het huisdier.

Onderzoek naar de cruelty link

Voor de literatuurstudie naar de cruelty link zijn alleen *peer reviewed* artikelen gebruikt uit de periode van 2002 tot 2012.¹⁶ In totaal heeft de literatuurstudie 61 relevante publicaties opgeleverd, respectievelijk 44 artikelen en 17 literatuurreviews. Van de 44 artikelen gaan 20 artikelen over de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Deze onderzoeken worden hierna besproken. De overige onderzoeken – die niet besproken worden in dit artikel – gaan over dierenmishandeling gepleegd als kind als voorspeller van later gewelddadig gedrag en over algemene kenmerken van daders van dierenmishandeling.

Onderzoek onder mishandelde vrouwen

Alle bestudeerde onderzoeken (n = 9) onder mishandelde vrouwen laten een verband zien tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. De percentages van gevallen waarin sprake is van dierenmishandeling en huiselijk geweld lopen uiteen van 25 tot 86% (M = 56,9%). Uit een onderzoek onder een grote groep mishandelde vrouwen (n = 1283) met een huisdier blijkt dat de dader in een kwart van de gevallen ook dierenmishandeling pleegt; bij driekwart is dit niet het geval.¹⁷ Daarnaast blijken mannen die dieren mishandelen meer seksueel geweld en verkrachting binnen het huwelijk te plegen dan mannen die geen dieren mishandelen. Andere studies vinden hogere percentages wat betreft de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Zo concluderen zowel Faver en Strand als Carlisle-Frank, Frank en Nielsen dat ongeveer 50% van de vrouwen aangeeft dat

13 Arluke e.a. 1999, p. 969.

14 Zie K. Howells e.a., 'Developing programmes for violent offenders', *The British Psychological Society* 1997, 1, p. 117-128.

15 Zie M.R. Gottfredson & T. Hirschi, *A general theory of crime*, Stanford, CA: Stanford University Press 1990.

16 Zie Hardeman 2012, p. 17.

17 Zie C.A. Simmons & P. Lehmann, 'Exploring the Link Between Pet Abuse and Controlling Behaviors in Violent Relationships', *Journal of interpersonal violence* 2007, 9, p. 1211-1222.

hun partner ook dieren mishandelt.¹⁸ Ook uit onderzoek van Ascione e.a. blijkt dit bij 52,5% van de mishandelde vrouwen het geval te zijn.¹⁹ Bij de controlegroep van niet-mishandelde vrouwen is dit slechts bij 12,5% het geval. Volant e.a. interviewden ruim 200 vrouwen, waarvan de ene helft wel en de andere helft niet mishandeld is.²⁰ Ook zij komen op een percentage van 52,9% van mishandelde vrouwen die vertellen dat hun partner ook dieren mishandelt. In de controlegroep van niet-mishandelde vrouwen is dit 0%. In studies van Loring en Bolding-Hines en van Strand en Faver liggen de percentages van gevallen waarin sprake is van dierenmishandeling en huiselijk geweld vele malen hoger: respectievelijk 75 en 86%.²¹ Ook uit recent Nederlands onderzoek van Garnier en Enders-Slegers blijkt dat ruim de helft van de mishandelde vrouwen (55%) aangeeft dat de partner geweld tegen dieren gebruikt.²² Bij de controlegroep was dit slechts 5%. Faver en Strand vragen de mishandelde vrouwen ook of zij hun keuze om naar een opvanghuis te vluchten of andere hulp te zoeken moeilijker vonden of uitstelden vanwege zorgen om het welzijn van hun huisdier.²³ Het blijkt dat wanneer de partner dreigt met geweld tegen het dier, de vrouwen eerder geneigd zijn om niet naar een opvanghuis te vluchten, en als de vrouwen in een opvanghuis verblijven, zij zich continu zorgen maken om hun huisdier. Ook uit onderzoek van Ascione e.a. blijkt dat plegers van huiselijk geweld dreigen met mishandeling van huisdieren of de huisdieren daadwerkelijk mishandelen of doden, met als doel om macht te krijgen over hun vrouwen of kinderen.²⁴ Voor veel slachtoffers van huiselijk geweld is de zorg om het huisdier een reden om de partner niet te verlaten en daarom langer in een onprettige en gevaarlijke situatie te blijven. Pas wanneer de situatie echt uit de hand loopt, zoeken ze hulp. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat dierenmishandeling vaak voorkomt in gezinnen waarin kinderen lichamelijk en seksueel mishandeld worden.²⁵

- 18 Zie C.A. Faver & E.B. Strand, 'To Leave or to Stay? Battered Women's Concern for Vulnerable Pets', *Journal of interpersonal violence* 2003, 12, p. 1367-1377; P. Carlisle-Frank, J.M. Frank & L. Nielsen, 'Selective battering of the family pet', *Anthrozoös* 2004, 1, p. 26-42.
- 19 Zie F.R. Ascione e.a., 'Battered Pets and Domestic Violence Animal Abuse Reported by Women Experiencing Intimate Violence and by Nonabused Women', *Violence against Women* 2007, 4, p. 354-373.
- 20 Zie A.M. Volant e.a., 'The relation between domestic violence and animal abuse. An Australian study', *Journal of Interpersonal Violence* 2008, 9, p. 1277-1295.
- 21 Zie M.T. Loring & T.A. Bolden-Hines, 'Pet Abuse by Batterers as a Means of Coercing Battered Women Into Committing Illegal Behavior', *Journal of Emotional Abuse* 2004, 1, p. 27-37; E.B. Strand & C.A. Faver, 'Battered Women's Concern for Their Pets: A Closer Look', *Journal of family social work* 2005, 4, p. 39-58.
- 22 Zie Garnier & Enders-Slegers 2012.
- 23 Zie Faver & Strand 2003; Strand & Faver 2005, p. 39-58.
- 24 Zie F.R. Ascione e.a., 'Cruelty to animals in normative, sexually abused, and outpatients psychiatric samples of 6 to 12 year-old children. Relations to maltreatment and exposure to domestic violence', *Anthrozoös* 2003, 3, p. 194-212.
- 25 Zie C.P. Flynn, 'Women's best friend: pet abuse and the role of companion animals in the lives of battered woman', *Violence Against Women* 2000, 2, p. 162-177.

Negatieve ervaringen in de kindertijd, zoals huiselijk geweld

Alle bestudeerde onderzoeken naar de relatie tussen negatieve ervaringen in de kindertijd (zoals getuige zijn van huiselijk geweld) en het plegen van dierenmis-handeling (n = 6) laten een verband zien tussen het zijn van getuige van huiselijk geweld als kind en het plegen van dierenmishandeling. In de meeste studies zijn vragenlijsten gebruikt die zijn ingevuld door kinderen tussen de 9 en 17 jaar. In twee studies is het gedrag van kinderen onderzocht door de moeders van deze kinderen een vragenlijst te laten invullen of door hen te interviewen. In beide onderzoeken gaat het om moeders die in een shelter hebben gewoond vanwege huiselijk geweld of die zijn mishandeld door hun partner. Het onderzoek waarin moeders zijn geïnterviewd, is uitgevoerd door Becker e.a. en kent een prospectief design.²⁶ Tien jaar lang zijn risicofactoren en probleemgedrag binnen verschillende families (n = 363) onderzocht. De onderzoekers komen tot de conclusie dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld een ruim twee keer zo grote kans hebben op het plegen van dierenmishandeling als kinderen die uit een niet-gewelddadig gezin komen. Daarnaast plegen kinderen uit een gewelddadig gezin ook vaker andere gewelddadige delicten. Verschillende retrospectieve onderzoeken komen tot soortgelijke conclusies. Onderzoek van Currie onder mishandelde moeders toont aan dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld, een drie keer zo grote kans hebben op het plegen van dierenmishandeling als kinderen die niet zijn blootgesteld aan huiselijk geweld.²⁷ Onderzoek van Baldry onder scholieren toont aan dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld drie keer zo vaak dierenmishandeling plegen in vergelijking met kinderen die niet zijn blootgesteld aan huiselijk geweld.²⁸ DeGue en DiLillo komen tot de conclusie dat 60% van de onderzochte studenten die als kind getuige waren van dierenmishandeling ook getuige waren van huiselijk geweld.²⁹ Duncan, Thomas en Miller onderzochten 100 jongens met een gedragsstoornis, van wie 50 jongens geen en 50 jongens wel dierenmishandeling hebben gepleegd.³⁰ Zij concluderen dat de jongens die dierenmishandeling hebben gepleegd, ruim twee keer vaker te maken hebben gehad met of getuige zijn geweest van huiselijk geweld dan jongens die geen dierenmishandeling hebben gepleegd.

- 26 Zie K.D. Becker e.a., 'A Study of Fire setting and Animal Cruelty in Children: Family Influences and Adolescent Outcomes', *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 2004, 43, p. 905-912.
- 27 Zie C.L. Currie, 'Animal cruelty by children exposed to domestic violence', *Child Abuse & Neglect* 2006, 4, p. 425-435.
- 28 Zie A.C. Baldry, 'Animal Abuse and Exposure to Interparental Violence in Italian Youth', *Journal of Interpersonal Violence* 2003, 3, p. 258-281; A.C. Baldry, 'Animal abuse among preadolescents directly and indirectly victimized at school and at home', *Criminal Behavior & Mental Health* 2005, 2, p. 97-110.
- 29 Zie S. DeGue & D. DiLillo, 'Is Animal Cruelty a "Red Flag" for Family Violence? Investigating Co-Occurring Violence Toward Children, Partners, and Pets', *Journal of Interpersonal Violence* 2009, 6, p. 1036-1056.
- 30 Zie A. Duncan, J.C. Thomas & C. Miller, 'Significance of Family Risk Factors in Development of Childhood Animal Cruelty in Adolescent Boys with Conduct Problems', *Journal of Family Violence* 2005, 4, p. 235-239.

Ook is er onderzoek gedaan naar een verband tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld ($n = 5$). Van de jongens die fysiek geweld en huiselijk geweld meemaakten en die misbruikt zijn, pleegt 36,8% dierenmishandeling. Van de jongens die fysiek geweld en huiselijk geweld meemaakten en een psychiatrische stoornis hebben, pleegt bijna 60% dierenmishandeling.³¹ Fielding richt zich in zijn onderzoek op risicogezinnen.³² Hij concludeert dat honden een twee keer zo groot risico lopen op het bewust toegebracht krijgen van pijn en/of verwaarlozing in families waar huiselijk geweld plaatsvindt als in families waar geen huiselijk geweld plaatsvindt. Henry en Sanders tonen aan dat kinderen die meerdere keren dierenmishandeling plegen, vaker andere kinderen pesten en meer fysiek geweld gebruiken tijdens het pesten.³³ Uit onderzoeken onder dierenartsen blijkt dat zij de cruelteit link herkennen uit de praktijk.³⁴

Methodologische kanttekeningen

Alle twintig studies waarin de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld is onderzocht, tonen een verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld aan. Een gebrek van veel artikelen die het verband erkennen, is dat er geen uitspraken worden gedaan over de sterkte van het verband; dit is in dertien van de twintig studies het geval. Ook blijft in veel artikelen onduidelijk hoe de volgorde van het verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld in elkaar zit. Idealiter wordt er gezocht naar een causaal verband, maar dit is nog in geen enkele studie aangetoond. Vaak is onduidelijk welke gebeurtenis eerst plaatsvond: dierenmishandeling of gewelddadig gedrag tegen mensen. Daarnaast kunnen de delicten ook nog gelijktijdig worden gepleegd. Een andere mogelijkheid is dat dierenmishandeling en gewelddadig gedrag worden veroorzaakt door een derde factor, bijvoorbeeld door bepaalde gedragskenmerken van ouders.

Van de twintig artikelen die bestudeerd zijn, ontbreekt in twaalf artikelen een (duidelijke) definitie van dierenmishandeling en in zeventien artikelen ontbreekt een definitie van ander gewelddadig gedrag door mensen. In acht van de twintig studies wordt wel een definitie van dierenmishandeling gebruikt, maar dit is in vier van de acht studies de definitie van Ascione, die dierenmishandeling definieert als 'socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of an animal'.³⁵ Deze brede defini-

31 Zie Ascione e.a. 2003.

32 Zie W.J. Fielding, 'Domestic Violence and Dog Care in New Providence, The Bahamas', *Society & Animals* 2010, 18, p.183-203.

33 Zie B.C. Henry & C.E. Sanders, 'Bullying and animal abuse: Is there a connection?', *Society & Animals* 2007, 3, p. 185-207.

34 Zie M.J. Enders-Slegers & M. Jansen, *Cirkel van geweld: verbanden tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld*, Amsterdam: Stichting DierZijn 2009; V.M. Williams e.a., 'Animal abuse and family violence: Survey on the recognition of animal abuse by veterinarians in New Zealand and their understanding of the correlation between animal abuse and human violence', *New Zealand Veterinary Journal* 2008, 1, p. 21-28; P.C. Green & E. Gullone, 'Knowledge and attitudes of Australian veterinarians to animal abuse and human interpersonal violence', *Australian Veterinary Journal* 2005, 10, p. 619-625.

35 Zie F.R. Ascione, 'Children Who Are Cruel to Animals: A Review of Research and Implications for Developmental Psychopathology', *Anthrozoos* 1993, 4, p. 228.

tie omvat psychische mishandeling en verwaarlozing, inclusief actieve en passieve delicten, en seksuele mishandeling. De term *socially unacceptable behavior* kan cultureel bepaald zijn. Binnen deze definitie blijft bovendien onduidelijk welke dieren worden meegenomen in het onderzoek. Daarnaast is het vaak ook niet duidelijk om welke vorm van gewelddadig gedrag het gaat. Gaat het alleen om fysiek geweld of wordt psychisch geweld ook meegerekend? Een gemis in veel artikelen is hierdoor dat onduidelijk blijft welke concrete gedragingen tegenover elkaar worden gezet. De definiëring van dierenmishandeling en gewelddadige gedragingen vormen een belangrijk onderdeel in de wetenschappelijke discussie rondom de *cruelty link*. Definities van dierenmishandeling en gewelddadige gedragingen verschillen in tijd, plaats, cultuur, land en geloof, en zelfs binnen een samenleving kunnen de definities verschillen.³⁶ Een ander kritiekpunt is dat veel van het tot nu toe uitgevoerde onderzoek retrospectief is. Een nadeel van retrospectief onderzoek is dat de perceptie die respondenten hebben van hun gedrag in het verleden, vertekend kan zijn door ervaringen die zij later in hun leven hebben opgedaan. Ook kan de respondent gedragingen simpelweg zijn vergeten. Daarbij komt dat voor de meeste retro- en prospectieve onderzoeken geldt dat de onderzoeksgroep verschilt. In retrospectieve onderzoeken vormen geweldplegers vaker de onderzoeksgroep, terwijl bij prospectieve onderzoeken vaker wordt uitgegaan van dierenmishandelaars als onderzoeksgroep.³⁷ Slechts één van de twintig artikelen heeft een prospectief onderzoeksdesign.³⁸ Daarnaast zijn veel van de bestudeerde studies naar de *cruelty link* gebaseerd op bijzondere groepen, zoals gevangenen en mishandelde vrouwen, en niet op een representatieve steekproef van de totale bevolking.

Reflectie

Uit de literatuur blijkt dat de veronderstelde relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld vaak als waarheid wordt aangenomen, terwijl een meerderheid van het uitgevoerde onderzoek toch met methodologische problemen kampt.³⁹ Dit kan leiden tot vals-positieve verbanden, oftewel onterechte beschuldigingen van geweld of te hoge verwachtingen ten aanzien van de kans dat geweld zich zou kunnen voordoen. Verschillende critici van de *cruelty link* zijn dan ook van mening dat de *cruelty link* overschat wordt.⁴⁰ Zij spreken van een verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag, maar de methodologische kanttekeningen hebben tot gevolg dat dit verband genuanceerd moet worden. De meeste

36 Zie Janssen 2012; H. Piper & S. Myers, 'Forging the Links: (De)Constructing Chains of Behaviors', *Child Abuse Review* 2006, 15, p. 178-187; F. Becker & L. French, 'Making the links: child abuse, animal cruelty and domestic violence', *Child Abuse Review* 2004, 13, p. 399-414.

37 Dit hoeft niet per definitie zo te zijn.

38 Zie Becker e.a. 2004. Dit prospectieve onderzoek toont een verband tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld.

39 Zie Janssen 2012; C.P. Flynn, 'Examining the links between animal abuse and human violence', *Crime, Law and Social Change* 2011, 55, p. 453-468.

40 Zie Flynn 2011; E. Patterson-Kane & H. Piper, 'Animal abuse as a sentinel for human violence: A critique', *Journal of Social Issues* 2010, 3, p. 589-614; S. McPhedran, 'A review of the evidence for associations between empathy, violence, and animal cruelty', *Aggression and Violent Behavior* 2008, 14, p. 1-4; Piper & Myers 2006.

Manon Hardeman

mensen die geweld tegen dieren gebruiken, gaan niet over tot geweld tegen mensen.⁴¹ Sommige critici (zoals Patterson-Kane en Piper) zien de cruelty link dan ook als een *moral panic* vanwege de plotseling gestegen aandacht voor het verband. Overschatting van de cruelty link kan ongewenste gevolgen hebben, zoals het stigmatiseren van kinderen die geweld tegen dieren plegen. Daarnaast kunnen autoriteiten personen die geweld tegen dieren gebruiken vals beschuldigen van mogelijke geweldpleging in de toekomst, iets wat grote gevolgen kan hebben in iemands leven. Dit risico op vals-positieve verbanden wordt door verschillende onderzoekers als een probleem gezien.⁴² Als opsporende en handhavende functionarissen bedacht zijn op dit risico, hoeft dit mijns inziens niet per se problematisch te zijn.

De cruelty link in de praktijk

Slachtoffers van huiselijk geweld

Uit de 22 vragenlijsten die zijn ingevuld door de slachtoffers van huiselijk geweld blijkt dat bijna de helft van de respondenten een huisdier had. In vier van de tien gezinnen met een huisdier wordt naast de respondent ook het huisdier mishandeld. In zes van de tien gezinnen wordt het huisdier dus niet mishandeld. Dit is mogelijk ook te verklaren doordat het dieren zijn die minder direct bij het gezin betrokken zijn, zoals vissen, vogels en muizen. Er kan worden geconcludeerd dat in bijna de helft van de gezinnen waarin huiselijk geweld een rol speelt en die een huisdier hebben, ook sprake is van dierenmishandeling. Wanneer dierenmishandeling wordt geconstateerd, is het wel van belang dat er aandacht is voor het feit dat er misschien ook sprake is van huiselijk geweld.⁴³ In acht van de tien gevallen hebben de huisdieren een naam. Dit kan erop duiden dat de huisdieren een belangrijke rol spelen in het gezinsleven van de respondent. Daarnaast blijkt ook dat dieren die mishandeld worden vaak eigendom zijn van de slachtoffers van het huiselijk geweld en niet van een ander gezinslid. Vier van de tien respondenten stelden hun vlucht naar een opvangcentrum uit vanwege zorgen om het huisdier, en drie van deze vier respondenten waren ook de respondenten met een huisdier dat mishandeld werd. Uit de vragenlijsten voor slachtoffers van huiselijk geweld blijkt dat het niet om een een-op-eenrelatie gaat en dit is iets wat de dierenagenten ook aangeven in de vragenlijsten.

Dierenagenten

De dierenpolitie treedt preventief, hulpverlenend, handhavend en strafrechtelijk op bij dierenleed. De belangrijkste taak van de dierenpolitie is de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Alle dierenagenten (n = 85) zijn op de

41 Zie Flynn 2011.

42 Zie Janssen 2012; Flynn 2011; J. Levin & A. Arluke, 'Reducing the link's false positive problem', in: A. Linzery (red.), *The link between animal and human violence*, Brighton: Sussex Academic Press 2009, p. 163-171.

43 Wel moet in het achterhoofd worden gehouden dat de onderzoeksgroep zeer klein is, dus dat deze uitspraken niet gegeneraliseerd mogen worden.

hoogte van de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Bijna driekwart van de agenten heeft tijdens de opleiding tot dierenagent gehoord van de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. De overige dierenagenten zijn op de hoogte door eerdere werkervaringen of door de media. Veel van de dierenagenten zien dierenmishandeling als een mogelijk signaal van huiselijk geweld, maar sommige dierenagenten zijn kritischer en zeggen dat dierenmishandeling wel een signaal is, maar dat huiselijk geweld niet per definitie een rol speelt. Het enthousiasme voor de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld kan gevaarlijk zijn, omdat dit de kans op vals-positieve verbanden vergroot. De helft van de dierenagenten bevestigt praktijkervaring te hebben met zaken waarin dierenmishandeling en huiselijk geweld beide een rol spelen. Wanneer dierenagenten een vermoeden hebben dat een combinatie van dierenmishandeling en huiselijk geweld in een zaak speelt, meldt 40% van hen dit bij een andere afdeling. Ongeveer 30% probeert het zelf op te lossen, en de overige dierenagenten proberen het zelf op te lossen en maken óók een melding bij een andere afdeling. Alle dierenagenten zijn van mening dat ze zaken waarin dierenmishandeling en huiselijk geweld een rol spelen redelijk tot goed kunnen schatten. Ze zijn van mening dat ze ergens sneller binnen kunnen komen dan een gewone politieagent en dit zien zij als een voordeel van hun functie. Veel dierenagenten hebben het gevoel dat ze huiselijk geweld hierdoor sneller kunnen signaleren. Beperkingen aan deze signaleringsfunctie zijn dat dierenagenten hier eigenlijk weinig tijd voor hebben en dat zowel dierenmishandeling als huiselijk geweld heel moeilijk te bewijzen is. Dierenagenten gaan zorgvuldig om met het constateren van het verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Zij zijn bedacht op het risico van vals-positieve verbanden.

Deskundigen

Ook andere deskundigen vanuit de praktijk en de wetenschap herkennen het verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. Ruim twee derde van de dertien ondervraagde deskundigen heeft er praktijkervaring mee.⁴⁴ Deskundigen geven aan dat wanneer er sprake is van dierenmishandeling, het niet per definitie zo hoeft te zijn dat er ook huiselijk geweld gepleegd wordt, maar opsporingsorganisaties moeten hierop wel bedacht zijn. Zo is het van belang dat opsporende functionarissen in een vooronderzoek controleren of de dader van dierenmishandeling andere strafbare feiten op zijn naam heeft staan. Daarnaast is het belangrijk om goed te letten op hoe mensen in de omgeving van de dader op hem reageren. In tegenstelling tot de dierenagenten menen de deskundigen dat ze de combinatie dierenverwaarlozing en huiselijk geweld vaker tegenkomen dan de combinatie dierenmishandeling en huiselijk geweld. Een verklaring hiervoor kan zijn dat dierenmishandeling moeilijker te bewijzen is dan dierenverwaarlozing. Ondanks dat dierenmishandeling en huiselijk geweld in alle lagen van de bevolking voorkomen, geven meerdere deskundigen aan dat verdachten van dierenmishandeling en huiselijk geweld vaak in een sociaal slechtere situatie zitten. Net als

44 Voor een overzicht van met welke deskundigen is gesproken, zie de paragraaf over methoden van onderzoek.

Manon Hardeman

de dierenagenten zeggen ook deskundigen dat de bewijsbaarheid een beperking is bij het tegengaan van dierenmishandeling en huiselijk geweld.

Conclusie

Resultaten op papier

Uit de literatuurstudie blijkt dat in meer dan de helft van de gevallen van huiselijk geweld ook dierenmishandeling plaatsvindt.⁴⁵ Huisdieren worden vaak betrokken bij huiselijk geweld, en slachtoffers van huiselijk geweld stellen hun vlucht naar een opvanghuis uit vanwege bezorgdheid om het huisdier dat achterblijft. Ook blijkt er een duidelijk verband tussen blootstelling aan huiselijk geweld als kind en het plegen van dierenmishandeling, en tot slot is er een relatie tussen getuige zijn van dierenmishandeling en het zelf plegen van dierenmishandeling. Wanneer een persoon als kind negatieve ervaringen, zoals huiselijk geweld, heeft, is de kans op het plegen van dierenmishandeling ruim twee keer groter. Daarnaast verhoogt het plegen van dierenmishandeling als kind de kans op agressieve delicten en het plegen van gewelddadig gedrag tegen mensen als volwassene. Ook blijkt uit meerdere onderzoeken dat dierenmishandeling een significante voorspeller van huiselijk geweld is. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er een verband bestaat tussen dierenmishandeling en ander gewelddadig gedrag door mensen. Deze conclusie vraagt echter om enige nuance. Ondanks dat het verband in veel studies wordt aangetoond, zijn er methodologische kanttekeningen te noemen die de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van de onderzoeken beperken. Een groot gemis aan het tot nu toe uitgevoerde onderzoek is dat onduidelijk blijft welke concrete gedragingen met elkaar in verband worden gebracht.

Resultaten vanuit de praktijk

Uit het vragenlijstonderzoek onder slachtoffers van huiselijk geweld en dierenagenten en uit de interviews met deskundigen blijkt dat de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld ook in de praktijk herkend wordt. Dierenagenten en andere deskundigen geven aan dat, wanneer er sprake is van dierenmishandeling, het niet per definitie zo hoeft te zijn dat er ook huiselijk geweld gepleegd wordt, maar dat opsporings- en handavingsorganisaties altijd bedacht moeten zijn op het verband. Dit kan bijvoorbeeld door vooraf een controle op naamsniveau in de politiesystemen uit te voeren of door reacties van mensen uit de omgeving van de dader waar te nemen.

Resumerend

Samenvattend kan op basis van de literatuurstudie, het vragenlijstonderzoek en de interviews geconcludeerd worden dat er – net als in het buitenland – ook in Nederland sprake is van een verband tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld, maar het blijft onduidelijk hoe sterk het verband is. Daarnaast wordt ook niet duidelijk welke concrete gedragingen van huiselijk geweld en dierenmishan-

45 Zie Hardeman 2012; Van Leiden e.a. 2012.

deling met elkaar in verband kunnen worden gebracht. In de onderzoeken wordt gesproken over huiselijk geweld en dierenmishandeling in het algemeen, maar het blijft onduidelijk om welke gewelddadige handelingen het precies gaat. Kunnen alle vormen van huiselijk geweld en dierenmishandeling aan elkaar gekoppeld worden? Of gaat het juist om specifieke vormen hiervan? Om deze lacune op te vullen is het van belang dat hier onderzoek naar wordt gedaan.